

Szentendrei Református Hírlevél - megjelenik negyedévente

A teljes reménység

"A Bibliában egy helyen együtt szerepel az Istentől kapott három legnagyobb ajándék. Hit, remény, szeretet. E kincsek nélkül az ember élete megtörik, elszegényedik, elsovad. A nem keresztyén világ is esküszik ezen értékek szükségességére, mert ezt mondja: *"Valakiben, vagy valamiben hinni kell! Reménység nélkül az élet, nem élet! Aki nem tud szeretni, annak levegőt sem szabadna szívni!"* Nagyon jó, hogy ebben az állításban egy nevezőn van minden ember a földön. Hát még mennyivel jobb az, ha ezek az Istentől kapott lelki ajándékok, minden helyzetben - a rosszban is - az Ajándékozóhoz kötik a szívünket. Ha Benne hiszünk teljesességgel, ha reménységünk a sötétben is megláttatja a Világ Világosságát, és Isten szeretetének elfogadásával tudjuk viszont szeretni Őt és embertársainkat. Igazán csak így érdemes élni!

Húsvét ünnepéhez közeledve, a feltámadás és reménység kapcsolatáról szeretnék röviden írni az Ige alapján. A korinthusi gyülekezet tagjai hittek Jézus Krisztusban. Uruknak vallották Őt, és minden bizonnyal az év valamelyik napján kiemelten is megemlékeztek a feltámadás ünnepéről. Imádkoztak Hozzá. Kérték segítségét bajukban, fájdalmukban. Elfogadták a szerető gondoskodást. De Pál apostol tapasztalt valami bizonytalanságot reménységükben. Hogy sokak számára nem volt egyértelmű a Krisztus feltámadásának valósága. Ebből következően pedig az emberek feltámadása sem, vagyis az örök életben való reménység. Különben nem írta volna a következőket: *"Ha csak ebben az életben reménykedünk a Krisztusban, minden embernél százalomra méltóbbak vagyunk!"* (I. Kor 15,19.) Kemény beszéd ez, és el kell, hogy gondolkodtasson minket is, ma élő keresztyéneket. Fél reménységről olvassunk itt, és ez rosszabb, mint a reménytelenség.

Csodálatos Isten-Ember jött a földre. Megmutatta, hogyan éljen a halandó. Szeretetét gyógyításain, tanításain keresztül bebizonyította. Életét is odaáldozta a kereszten, hogy a bűnbocsánatot a bűnösnek megadhassa. De Ő nagypénteken meghalt. Ettől kezdve pedig olyan bonyolulttá vált minden. A korinthusi gyülekezet tagjai közül sokan "hittek" így. Ezzel a fél reménységgel.

De vajon Isten népe nagy táborában ma nincsenek-e olyanok, akik "csak ebben az életben reménykednek a Krisztusban"? Úgy gondolom, és tapasztalataim is azt iga-

zolják, hogy sok keresztyén ember reménysége a halál-tusánál megreked. A földi élet-úton jó Jézussal járni. Áldásait kérni, és elfogadni. A bajokban Hozzá menekülni. De ha közeledik a halál? A számadás ideje? Itt kezdődik az igazi kétségbeesés. Mindnyájan jól tudjuk, nagy fájdalom a halállal való szembenézés, kemény valóság a "bűn zsoldja". (Róma 6,23.) Nem lehet, és nem szabad senkinek félvállról venni. Van, akiknél keserves gyötrelmet okoz. A felépített "kedves hit", az Uram-uramozás értékei, mint a kártyavár, összeomlanak.

Az Úr Jézus Krisztust nem ismerő, reménység nélkül élő ember. Már nincs semmi értelme az életnek, - mondják sokan. Felesleges gyötrődés az egész, ennél jobb a megsemmisülés. Születünk és meghalunk! Akik viszont ízlelték életükben a Krisztus-kapcsolatot, annak szépségét és gazdagságát, örömet és békességét, de a feltámadással "nem tudtak mit kezdeni", azok számára a szakadékba való zuhanás a legnagyobb kín. Rosszabb, mint a reménytelenség. Kegyetlen dolog! Siralmas helyzet! Ettől az állapottól óvta Pál a korinthusiakat és őv bennünket is az Úr. Ne így legyen!

Ha elindultunk a hit útján, járjuk egészen végig azt. Legyen teljes reménységünk, mert igaz, amit Isten Igéje így mond tovább: *"Ámde Krisztus feltámadott a halálból első zsengeként a halottak közül!"* (I. Kor. 15,20.)

Más szavakkal ezt írja a Biblia: *"A reménység pedig nem szégyenít meg,*

mert szívünkbe áradt az Isten szeretete a nekünk adatott Szentlélek által!" (Róma 5,5.)

Húsvéti ünnepünket, és egész életünket ez a megtapasztalás tegye hálássá és boldoggá!

Deák Zoltán
ny. csillaghegyi lp.

"Közülünk senki sem él önmagának és senki sem hal önmagának, mert ha élünk az Úrnak élünk, ha meghalunk az Úrnak halunk meg. Azért akár éljünk, akár haljunk az Úréi vagyunk. Mert azért halt meg és támadott fel Krisztus, hogy mind holtakon, mind élőkön uralkodjék."

(Róm. 14,7-9)

Jelentés a Szentendrei Református Egyházközség 2012. évi életéről

Ismét elmúlt egy év, az Úr 2012. esztendeje, amelyben sok ajándékot kaptunk Istentől úgy testiekben, mint lelkiekben. Vasárnapról vasárnapra szólt az igehirdetés a délelőtti két alkalmon, és rendszeresen megtartottuk a gyermek-foglalkozásokat is három csoportban. Hét közben zajlottak az iskolai hittanórák, a gyülekezeti bibliaórák, folyt a tanítás Gimnáziumunkban 430 tanulóval, Óvodánkban pedig 108 kisgyermeket gondoztunk. Mindkét intézetünkben teljes telítettség, sőt kétszeres túljelentkezés volt.

Megújult gyülekezetünk előjáró testülete, a 24 tagú presbitérium, amely január 8-án lépett szolgálatba az újonnan választottak eskütételével. Ugyancsak januárban volt az ökumenikus imahét, virágvasárnapon pedig a konfirmáció a virágokkal gazdagon feldíszített templomban. Fiatalfiaink nyáron Tahiban táboroztak Lovadi István segédlelkész vezetésével, aki ezen a nyáron kötött házasságot Berkó Helgával, református gimnáziumunk tanárnőjével. Énekkarunk számos alkalommal szolgált Bokorné Forró Ágnes vezetésével az istentiszteleti és egyéb ünnepi alkalmakon. Virágvasárnap délutánján templomunkban adott koncertet a városi Musica Beata kórus és a Szentendrei kamarazenekar, augusztus 20-án este pedig a várossal közös rendezésben ünnepi szimfonikus hangverseny volt a reflektorfényes templomkertben.

Két gyülekezeti Családi Napot tartottunk nagyon szép látogatottság mellett, egyiket pünkösd második napján a gimnázium udvarán, másikat pedig szeptember közepén az óvoda kertjében. Ősszel jó néhány taggal gyarapodott gyülekezetünk Asszonykör, akik a már eddig is sokféle szolgálatukat kibővítették a megkereszteltek születésnapján a családnál tett látogatással, amikor igés lapot és egy szelet csokoládét visznek az 3 és 6 év közötti gyerekeknek. Karácsonykor az Asszonykör tagjai Ács Endréné presbiternő vezetésével 450 csomagot készítettek a 70 éven felüli egyháztagjainknak és a gyülekezetünk gyermekeinek. Az utóbbikkal ünnep előtt kétszer is megtelt a templom, ahol szép műsort adtak a legkisebbek. Felkérésre október során előadás hangzott el a "Teremtés és evolúció - hit és tudomány" témakörben, novemberben pedig megemlékezett a gyülekezet lelkipásztorának és hitvesének 30 éves helyi szolgálatáról.

Nyolcoldalas Kehely c. gyülekezeti újságunkat az idén is ingyenes szolgálattal hozták létre a munkatársak. Jámborné Benkei Ildikó szerkesztő, Kádár Péter nyomdai munkája és papír adományozása valamint Fazekas Andrea tördelői munkája révén, részben a segítő egyháztagok szolgálatával negyedévente minden gyülekezeti tag címére eljuttattuk újságunkat, on-line változata pedig honlapunkon (www.szre.hu) folyamatosan megtalálható volt. Egyházközségünk honlapján rendszeresen olvashatók voltak a templomban elhangzott vasárnapi igehirdetések. Bevezettük az e-mailes körlevelek és értesítések küldését gyülekezetünkben, de még sokan nem küldték vissza az adatkérő ívet, így a 780 egyháztagból összesen 270 számára tudunk ezen a módon gyors és ingyenes közléseket küldeni.

A régi református temetőt Virág Zoltán presbiter egész éves hűséges szolgálatával, valamint a gimnázium egyik osztályának segítségével húsvét előtt az elmúlt évben is rendbe tettük. A templomi orgonálást dr. Bartha Zsolt, dr. Farkas Zolán presbiter, Bokorné Forró Ágnes és Arany Zsuzsanna egész évben ingyenesen végezték. Gyermek-istentiszteleteinken szolgált Kádár Péterné, Szentgyörgyi Árpádné, Berkó Helga, Novákné Tóth Krisztina, valamint több református gimnazista leány.

A Református Gimnázium diákjai számára az év során háromszor volt csendes-nap, nagypénteken diák passióval, karácsonykor betlehemes játékkal, és a tanári karnak is háromszor tartottunk csendes-napot. Gimnáziumunk az elmúlt évben is Földi János igazgató, valamint Kun Csabáné Kovalik Judit és dr. Szabóné Kuzma Márta ig. helyettesek vezetésével működött. Az Óvodában hetente tartottunk hittanfoglalkozást a gyermekeknek, valamint

bibliaórát az óvónőknek és dajkáknak. Az Óvodánkat az elmúlt év során is sok szeretettel és áldozatos munkával vezette Bene Andrásné és helyettese, Kádár Péterné.

Pilisszentlászlói szórványunkban havonta volt református istentisztelet az ottani római katolikus kápolnában Tímár Pál ny. lelkész gondozásában egész év során, kétszer úrvacsorával. Illesse köszönet szentendrei gyülekezetünkben Péntek Sándor és dr. Harmat József testvéreinket, valamint Virág Zoltán presbitert, akik sok alkalommal végeztek egyházközségünk javára értékes és ingyenes segítő munkát. A templomunkban elhangzott igehirdetések egész évben kinyomtatva is rendelkezésre álltak Farkas Turánka presbiter jóvoltából betegek, házhoz kötöttek számára, ill. ajándékozás céljára.

A templom takarítását gimnazistáink rendszeres részvételével szervezte és vezette Pongrácz Zsuzsa testvérünk. Az iratterjesztést gondozta Fülöp Zsolt presbiter, ünnep előtt egész hetes karácsonyi vásárral. Anyagi ügyeinkben a pénztár vezetésével, számtalan adminisztrációs teendő végzésével és sok más módon is segített Sikolya Zsolt gondnok úr. Ingyenes számvizsgálói munkát végzett Somogyi Melinda, Szabó Sándorné és Pungor Lászlóné presbiter, a Gimnázium szakmai-pedagógiai ellenőrzésével dr. Bárdos László, pénzügyi ellenőrzésével pedig Véber Zita és Tomka Alpár presbiterek szolgáltak. Az intézményeink fenntartásával kapcsolatos számos teendőben, a ránk háruló gondok és feladatok megoldásában nagyon sokat segített dr. Szalai Zsolt presbiter, intézményi gondnok.

Lássuk egyházközségünk életét a számok tükrében: esküvőt tartott 8 egyes vallású pár, azaz 16 fő. Megkereszteltünk 10 fiút és 11 leányt, azaz 21 főt. Koporsó mellett megálltunk 24 alkalommal, 14 férfi és 10 nőtestvérünket temettük el. Konfirmált 12 fiú és 10 leány, összesen 22 ifjú, ezen kívül még 5 felnőtt, vagyis a konfirmáltak száma az ifjakkal és felnőttekkel együtt 27 fő volt. Úrvacsorával élt 667 férfi és 785 nő, összesen 1452 fő.

Anyagi gazdálkodásunk főbb adatai: egyházfenntartói járulék 7.662.250 Ft, perselyes adakozás 3.266.475 Ft, adományok 2.970.355 Ft értékben voltak. Egyéb egyházközségi bevétel volt: ingatlanjárdék 10.340.128 Ft, ingatlanok bérleti díjai: 2.674.470 Ft. Pénzügyi kamatokból befolyt 3.708.748 Ft. Érkezett még egy hagyaték is egyházközségünk javára, amely összesen 8.333.514 Ft összeggel gyarapította 2012. évi bevételeinket. Valamennyi kiadási kötelezettségünknek eleget tudtunk tenni, és rászoruló személyeket valamint egyházmegyénket és közegyházunk különböző misszióit anyagilag is támogattuk.

A presbitérium orgona építését határozta el a Református Gimnázium 480 személyes istentiszteleti helyisége számára, amelyre két esztendő alatt 60 millió Ft-os keretet különítünk el. Már folyik a sípok gyártása és zajlanak az előkészületi munkálatok a Pécsi Orgonaépítő Manufaktúrában, az itteni helyszínen való felszerelésre pedig várhatóan 2013. nyarán, ünnepélyes felavatására 2013. októberében kerül majd sor.

Isten iránti hálával köszönjük a testvérek jó szívvel hozott áldozatait, sok-sok segítő munkáját és imádságait. Elmondhatjuk, hogy Urunk meghallgatta könyörgéseinket és megsegített munkáinkban. Erőt adott, táplált és vigasztalt minket az elmúlt 2012-es esztendőben is. Neki köszönjük a szolgálók szeretetét, az igehallgatók, imádkozók és adakozók hűségét. Legyen a szívből való hálaadás mellett fohászunk az újesztendőben ez:

"Taníts minket úgy számlálni napjainkat, hogy bölcs szívhez jussunk!" (Zsolt. 90,12)

Szentendre, 2012. december 31.

dr. P. Tóth Béla
lelkipásztor

Rendelkezés az SZJA 1+1 százalékáról

Aki személyi jövedelemadót fizet, rendelkezhet annak kétszer 1%-a felől. Az egyik 1% felajánlásához az egyházközösségünk által alapított Alapítvány a Szentendrei Református Gimnáziumért és Kollégiumért támogatásának lehetőségét ajánljuk a testvérek figyelmébe: ehhez a rendelkező nyilatkozat megfelelő rovatába a 19179337-1-13 adószámot kell beírni. A másik 1%-kal a Magyarországi Református Egyházat (tehát nem a helyi egyházközösséget) támogathatják: ehhez a nyilatkozaton a 0066 technikai számot kell feltüntetni. A Kehely mostani számához mellékelünk egy ilyen módon kitöltött rendelkező nyilatkozatot. A lap hátoldalán megtalálhatók a rendelkezéssel kapcsolatos tudnivalók. 2009 óta óvodát is működtetünk, és az óvodának is van alapítványa (Alapítvány a Szentendrei Református Óvodáért), ezért az alapítványi 1% ennek a javára is felajánlható. Ehhez az adószám helyére a 18710247-1-13 számot kell írni. A 2011. évi személyi jövedelemadókból gimnáziumi alapítványunk javára 2012-ben 1 744 556 Ft felajánlás érkezett. A teljes összeget az alapító okiratban rögzített célra, vagyis a gimnázium támogatására fordította az alapítvány. Köszönjük a felajánlásokat, és azokat a továbbiakban is kérjük!

Kedves Szülők!

Az általános iskolák 1. és 5. osztályában 2013. szeptember 1-től kötelezően bevezetésre kerül az állami etika, vagy a felekezeti szerint választható hit és erkölcsoktatása. Hazánk állapotai szerint nagy szükség van az ifjúság olyan nevelésére, amely alapján a mai diák a felnőtt életben szilárd alapokkal bír majd, s nem válik részesévé a széltében elterjedt korrupciónak, erkölcsi méltatlanságoknak, vagy éppen erőszaknak és bűnözésnek.

Református egyházközösségünk valamennyi szentendrei iskolában biztosítja, hogy aki szülői szándék szerint ezt választja, órarendi keretben heti órában református hit és erkölcsoktatást tanulhasson. Az egyházunk szertartása szerint megkeresztelteteket szülői fogadalom is kötelezi, hogy gyermeküket keresztyén tanításban részesítsék, őket ezért magától értetődően várjuk - de nyitottak vagyunk bármely érdeklődő szeretettel fogadására és oktatására is.

Kérjük, adják meg az esélyt gyermekeiknek, hogy egyáltalán megismerhessék az emberi életet védő és lelki értelemben is fölemelő örök igazságokat, amik felől felnőttként úgyis saját döntést kell majd hozniuk, mert e nélkül felnőttkori választásuk megalapozatlan és egyoldalú marad. Várjuk a református hit és erkölcsoktatást választókat egy tisztultabb és boldogabb haza felépítésének reményében.

A gyermekeket szeretettel tanítjuk azoknak a kérdéseknek a válaszára, ami minden szülőt is foglalkoztat.

- honnan van ez a világ?
- ki vagyok én, mint ember?
- mi az élet értelme?
- mit tartogat a jövő?

Az erkölcs központi témáin túl a hittanoktatás ezekre a nagy emberi kérdésekre is megalapozott ismeretet ad, éspedig a gyermekek életkori sajátosságait figyelembe véve. Azt is fontos tudni, mit jelent az, hogy református keresztyén, mi az, hogy kálvinista.

A Szentendrei Református Egyházközösségről, lelki, közéleti munkájáról az egyházközösség által fenntartott óvodáról és gimnáziumról az alábbi honlapokon tájékozódhat:

Egyházközösség: Rákóczi u. 14. www.szre.hu
 Református Gimnázium: Áprily tér 5. www.szrg.hu
 Református Óvoda: Vasúti villasor 15. www.szro.hu

Húsvéti ünnepi rendünk:

Konfirmációi vizsga: márc. 23. szombat du. 4 ó.

Virágvasárnap márc. 24.

- de. 8 ó. Istentisztelet
- de. 10 ó. Konfirmációi istentisztelet
- du. 6 ó. Templomi hangverseny
- du. 7 ó. Nagyheti bűnbánati esték

Márc. 25-28.

Nagypéntek márc. 29.

- de. 10 ó. Úrvacsora
- du. 6 ó. Passio, úrvacsora

HÚSVÉT I. nap márc. 31.

reggel 7 ó. Régi ref. temetőben feltámadást köszöntő istentisztelet

de. 8 ó. Ünnepi istentisztelet, úrvacsora (külön-kelyhes)

de. 10 ó. Ünnepi istentisztelet, úrvacsora (külön-kelyhes)

du. 6 ó. Legátus igehirdetése, úrvacsora

HÚSVÉT II. nap ápr. 1.

de. 10 ó. Ünnepi istentisztelet, úrvacsora

Felhívás

A régi református temető éves nagytakarítására hagyományainkhoz híven ezúttal is virágvasárnap előtti szombaton, március 23-án kerül sor délelőtt 9 órától. A szokásos szerszámok (metszőolló, gereblye, gallyvágó, kézi fűrés) mellett idén szükség lenne 2-3 talicskára és ugyanennyi ásóra is a temető hátsó sarkában lévő szemétdomb felszámolására. Ugyancsak sort szeretnénk keríteni az elszáradt ágak levágására, ehhez egy motoros fűrés és egy hosszabb létra nagy segítséget jelentene. Ha ezen szerszámok valamelyikével részt vállalna szolgálatunkban kérjük jelezze a viragzol.ee@gmail.com email címen vagy személyesen a vasárnap 10 órai istentisztelet után Virág Zoltán temetőgondnoknál. Akinek rokonai nyugszanak régi református temetőnkben azokat külön szeretettel hívjuk és várjuk!

“Az pedig az örök élet, hogy megismerjenek téged, az egyedül igaz Istent, és akit elküldtél a Jézus Krisztust.”
 (Jn. 17, 13)

Szentendrei Református Hírlevél

Kiadja: az egyházközösség - **Cím:** 2000 Szentendre Rákóczi út 14.

Telefon: 06 26 310-524 - **Felelős kiadó:** dr. P. Tóth Béla lelkipásztor

Főszerkesztő: Jámborné Benkei Ildikó (E-mail: jambor@limar.hu)

Olvasószerkesztő: Sikolya Zsolt gondnok, (zsolt.sikolya@gmail.com)

Tördelő: Fazekas Andrea

Nyomtatás: Kádár Péter www.digitalisnyomda.net

A kiadványunkban megjelenő cikkek, írások nem feltétlenül fedik mindenben a szerkesztőség véleményét, hanem elsősorban azok szerzőinek gondolatait tükrözik.

Jótekonysági bál a Református Óvodában

A Szentendrei Református Óvoda alapítványának kurátorai úgy döntöttek, hogy idén negyedik alkalommal is megrendezzük a gyermekek javára farsangi bálunkat. Erre 2013. február 9-én került sor. Gondos szervezés előzte meg az eseményt. Kezdeményezésünket a fenntartó Református Egyházközség, a Gimnázium, az óvoda dolgozói, a szülők és a városi vállalkozók támogatták.

A bál vendégeit az óvoda vezetője, Bene Andrásné Erika köszöntötte. A jó hangulatról idén is a Lombos Music Band zenekar gondoskodott. A dolgozók és családtagjaik a vacsora előtt műsorral szórakoztatták a megjelenteket. Az első fellépő János Márton, Radnóti díjas előadóművész volt, aki Karinthy: A jó tanuló felel című művét adta elő. Ezután következett óvónőnk, Schoppné Lakatos Ilona, aki a Mi dolga van egy asszonynak? című mesével bűvölte el a hallgatóságot, majd Szabó Bence a gimnázium 11. osztályos tanulója szép énekhangjával szórakoztatta a vendégeket.

Vacsora után a bál fergeteges néptáncsal folytatódott Rigó Erika néptánc tanárnőnek és Nagy Zoltánnak, a Dunazug együttes tagjának köszönhetően. A vendégek lelkesen kapcsolódtak be a programba. A tombola és az árverés után hajnalig tartott a mulatóság.

A farsangi bálból származó teljes bevételt a gyermekek fejlesztését szolgáló torna eszközök vásárlására fordítjuk.

Köszönetet mondunk Földi János igazgató úrnak, aki a helyiséget számunkra biztosította, valamint mindenkinek, aki a kezdeményezésünket támogatta.

**Kádár Péterné
óvodavez. h.**

Bene Andrásné óvoda vezető köszönti a bálozókat

"Nyitott kapuk" az óvodában

Az elmúlt napokban idén is lehetőség volt a régi és az új szülőknek arra, hogy betekintést kapjanak az óvoda életébe.

Február 28-án délelőtt - a most óvodába járó gyerekek szülei jöhettek megnézni az óvoda életét, így bepillantást nyerhettek, hogyan és mivel telnek gyermekeik mindennapjai a közösségben. Sokan eljöttek - időnként meghatódva, és büszkén, boldogan figyelték őket, volt, akit be is vontak a játékba.

Március 1-jén pedig az érdeklődő - reményeink és reményeik szerint - szeptembertől óvodánkba járó gyermekek szülei jöhettek gyermekeikkel az óvodába. Idén is nagy volt az érdeklődés, a kicsik - ki óvatosan, ki bátrabban - érdeklődve vették birtokba az óvodát. A legtöbb szülő már ismerte az óvoda honlapját /www.szro.hu/, de lehetőség volt kérdezni, nézelődni, mi pedig boldogan, büszkén mutattuk be intézményünket.

Márc. 4-5-e a jelentkezés időpontja, még nem tudjuk, hányan jelentkeznek. A tavalyi végeredmény - több mint kétszeres túljelentkezés volt.

**Bene Andrásné
óvoda vezető**

Az óvodában is tartottunk nyílt napot

Juhász Gyula: Húsvétra

Köszönt e vers, te váltig visszatérő
Föltámadás a földi tájakon,
Mezők smaragdja, nap tűzében égő,
Te zsendülő és zendülő pagony!
Köszönt e vers, élet, örökkön élő,
Fogadd könnyektől harmatos dalom:
Szívemnek már a gyász is röpke álom,
S az élet: győzelem az elmúláson.

Húsvét, örök legenda, drága zálog,
Hadd ringatózzam a tavasz-zenén,
Öröm: neked ma ablakom kitárom,
Öreg Fausztod rád vár, jer, remény!
Virágot áraszt a vérvérte árok,
Fanyar tavasz, hadd énekellek én.
Hisz annyi elmulasztott tavaszom van
Nem csókolt csókban, nem dalolt dalokban!

Egy régi húsvét fényénél borongott
S vigasztalódott sok tűnt nemzedék,
Én dalt jövendő húsvétjára zsongok,
És neki szánok lombot és zenét.
E zene túlzeng majd minden harangot,
S betölt e Húsvét majd minden reményt.
Addig zöld ágban és piros virágban
Hirdesd világ, hogy új föltámadás van!

Mozaikok a gimnázium életéből

Utoljára az adventi készülődés időszakában adtam hírt a gimnázium életéről. Azóta is nagyon sok minden történt.

Ebben a tanévben is részt vettünk a Kárpát-medencei Oktatási Alap által a határon túli református intézmények javára szervezett adománygyűjtési akcióban. Ennek során diákjaink 372 010 Ft-ot gyűjtöttek össze. Ezen a karácsonyon is elindítottuk a Cipősdoboz akciónkat, amivel a Bárczi Gusztáv iskola diákjait leptük meg. Köszönet a szülők segítségéért! A 8. a osztály diákjai betlehemes műsorral kedveskedtek a leányfalui Református Szeretetotthonban, a Református Óvodában és természetesen a gimnázium karácsonyi csendesnapján is, ahol Vörös Ákos dunabogdányi lelkész szolgált az iskola gyülekezetében.

A 2013-as év újrakezdésével, amelyre Körösmezei-Varga Zsuzsanna tanárnő szervezésével készültek diákjaink. Minden önként vállalkozó diákunk egy általa ismert és szívesen előadott darabban lépett fel, amellyel igencsak megörvendeztették a szép számban jelenlévő szülőket, tanárokat és diáktársakat. Köszönjük nekik ezt az élményt!

Az újrakezdés koncerttel egy időben lezárult az első félév. Jó tanulmányi eredménnyel büszkélkedhet az iskola: az összesített tanulmányi átlag 4,16 lett, ebből 26 kitűnő és 63 jeles rendű félévi értesítőnek örülhettünk.

Januárban elkezdődtek a felvételi vizsgák is. Ebben az évben 114 negyedik osztályos és 64 nyolcadikos tanuló jelezte felvételi szándékát iskolánk tanulóinak sorába. Számukra januárban kezdődött a nagy megmérettetés. Január 18-án a kisgimnáziumba és 19-én a nagygimnáziumba jelentkezők írhatták meg a kompetencia alapú központi felvételi dolgozatot. A megmérettetés során először egy magyar nyelvi feladatlapot, ezt követően egy matematika feladatlapot kellett megoldaniuk a diákoknak, majd a szóbeli vizsgák következtek. A negyedik osztályosokat három vizsgabizottság négy napon keresztül vizsgáztatta, a nyolcadikosokat pedig három napon keresztül hét bizottság kérdezgette.

A szóbeli vizsgák lebonyolítása után, mint minden évben, most is az informatikáé a fő szerep, hiszen a jelentkezőknek a győri informatikai központba is el kellett juttatniuk a jelentkezési lapjukat, ahol titkosan meg kellett jelölni a középiskolák sorrendjét, azt, hogy melyik iskolába szeretnének elsősorban és melyikbe másodsorban jelentkezni. A középiskolák az általuk felállított rangsorból beküldik a központba, és itt a számítógépek kialakítják a végső sorrendet. Így előfordulhat az, hogy valaki a várólista helyeiről kerül felvételre.

A felvételi folyamat végén, a jövő tanévben az induló évfolyamokon két ötödik és egy nyelvi előkészítő osztály kezdheti meg tanulmányait gimnáziumunk falai között.

A felvételi mellett a legnagyobb izgalom a végzős tizenkettedikesek háza táját jellemzi, valamint azon bátor tizedikeseket vagy tizenegyedikeseket, akik előrehozott érettségi vizsgára készülnek.

Az érettségi jelentkezések összesítése alapján, a tanév végén két érettségi bizottságban (a Bethlen Gábor és a Hamvas Béla bizottságokban) 103 tanuló kezdheti meg a legnagyobb megmérettetést, akik együttesen 266 vizsgát tesznek le, amivel nem kis feladat elé állítják a tanáraikat is. Az érettségi vizsgához sok sikert kívánunk nekik!

"Aki befogad egy ilyen kisgyermeket az én nevemben, az engem fogad be." (Máté 18:5)

Földi János
igazgató

Az eklézsia humorából

Az adóhivatal szigorú ellenőre azt kérdezi a keresztyéntől:
- Ön csak nem a mennyben tartja a vagyonát?!

Nyitott napon a gimnázium aulájában

Újra van díjazott diákja a Szentendrei Református Gimnáziumnak a Természet Világa Diákpályázatán

A világ legrégebb tudományos ismeretterjesztő folyóirata, az 1869 óta rendszeresen megjelenő Természet Világa (korábbi nevén Természet-tudományi Közlöny) XXII. Természet-Tudomány Diákpályázatának díjátadó ünnepségét 2013. március 9-én 14 órai kezdettel tartják a Magyar Tudományos Akadémia II. emeleti Nagytermében.

A Természet Világának a természettudományos kultúránk építésében betöltött meghatározó szerepét 2004-ben a Magyar Örökség Díjjal ismerték el.

Az idei esztendőben is többen is képviselték a Szentendrei Református Gimnáziumot. Az iskola, megalakulása óta képviselteti magát ezen a Diákpályázaton, és Kárpát-medencei vonatkozásban is előkelő helyet foglal el a beküldött pályamunkák számát és a díjazott diákokat illetően is. Az idén az Önálló kutatások, elméleti összegzések kategóriában különdíjban részesült Tóth Lili "Hetedikesként a környezetért" dolgozatával. Felkészítő tanára Szakács Erzsébet volt.

A 144 éves havi folyóirat Orvostudomány különdíját Ernst Grote, a Tübingeni Egyetem agysebészeti tanszékének professzora, alapította. A kategória Különdíjának I. díját iskolánk vendiákja, a ma már első éves orvosi egyetemista, Stomfai Máté Kristóf "Megáll az ész?" dolgozata kapta. Témavezető tanára: Kiss Székely Zoltán volt, aki az idei évben újjalag a felkészítő tanárok kitüntető oklevelét és különdíját veheti át. A tanár úr ezidáig, 1994 óta, több mint tucatnyi nyertes diák mentora volt.

Készülő gimnáziumi orgonánk faanyagai a pécsi raktárban

Amerikában jártunk II.

Atlantából, Georgia fővárosából, ahol a Columbia Teológiai Szeminárium is található, Észak-Karolina államba utaztunk, Stroup professzor és felesége vittek bennünket autójukkal. A sziklás, erdős Appalache-hegység nevezetes vadászó és kirándulóhely, amely a polgárháború idején a déliek egyik erőssége volt, de komoly hagyományai vannak a vidéken a pioneer-idők első keresztény misszióinak is. Emlékházak, múzeumok, könyvtárak idézik a református hagyományokat, a diáktáborokat, felnőtt konferenciákat és evangéliumi mozgalmakat. Vendéglátóinkkal Montreat-be mentünk, amely a mi Mátraházánkhhoz hasonló református lelkészüldölőjéről és konferenciaközpontjáról nevezetes. Ma is számtalan összeövetelt rendeznek itt lelkészek és gyülekezeti tagok részére, és külön nagy épületek szolgálják az ifjúsági táborokat sportpályákkal, ifjúsági létesítményekkel. Többen költöznek a Columbia Teológiai Szeminárium nyugdíjas tanárai közül is, és mi éppen Erskine Clarke professzor urat és családját akartuk ott felkeresni, aki a szeminárium máig élő magyar kapcsolatát kiépítette az 1980-as évek végén.

Erskine Clarke professzor montreati otthonában

Végtelen nagy szeretettel fogadtak hegyoldalban épített, két-szintes erdei házukban. Meghívták barátainkat is látogatásunk alkalmával, ami Amerikában nagy szokás: Erskine Clarke és felesége mellett még további két teológiai tanár házaspár ült körül a pompásan megterített vacsora-asztalt, ahol aztán kandalló-tűz mellett még sokáig beszélgettünk. Nagyon érdekelte őket hazánk és benne református egyházunk sorsa, mai helyzete, hiszen mindnyájan többször jártak már országunkban, és szívükön viselik dolgainkat, az újságok pedig olykor elég egyoldalú tájékoztatást adnak a nálunk zajló eseményekről.

Másnap nagyot sétáltunk az erdőben, megnéztük a közelben lévő értékes egyházi múzeumot, bejártuk a közeli kisvárost és már mentünk is tovább Washingtonba. Amerika fővárosa éppen az elnökválasztás utáni napokban volt, ami azonban láthatólag nem bolygatta fel túlságosan a mindennapokat. Washington jellegzetes amerikai nagyváros, hatalmas méretekkel, sok-sok metróvonallal, pompás sugárutakkal, és persze az ország parlamentjét jelentő, hófehér kőből épült Capitoliummal, valamint az elnök lakóhelyét adó Fehér Házzal. Egy dologban különbözik azonban minden más amerikai várostól: itt nem épülhet a szabadság jelképének tekintett központi épület, a Capitolium-nál magasabb, azaz tizenhét emeletnél feljebb érő ház, vagyis hiányoznak a felhőkarcolók. Van viszont rengeteg kormányzati épület, itt székel az FBI is, de található bőségesen múzeum és emlékmű is. Meglátogattuk a Capitoliumot, amiben idegenvezető vitt körül bennünket, és (kívülről) a Fehér Házat is.

Már csak New York-i négy napunk volt hátra, éppen a Sandy hurrikán utáni napokban. Bizonytalanul jártak a metrók, főleg a

A Washingtoni-törvényhozás háza, a Capitolium

Manhattan déli csücskénél, de a város most is elképesztően forgalmasan élte életét. Megnéztük a Metropolitan Múzeumot, felmentünk az Empire State Building tetejére, viszont az indiánok történetét bemutató Néprajzi Múzeumba már nem jutottunk be, mert nem tudták még eltakarítani belőle a hurrikán okozta áradás nyomait. A World Trade Center helyén (1990-ben még járhattunk a tetején) újra hatalmas felhőkarcolók nyúlnak az égbe, és nagy élmény volt a Metropolitan Opera egy előadása is, ahol a Chagall-freskók különlegesen szép emléket hagytak bennünk.

New York felhőkarcolói felülről

Mégis jó volt megint hazajönni, és két hét Amerika után újra Szentendre utcáit látni, kedves, ismerős arcokat köszönteni és otthon lenni templomunkban, gyülekezetünkben. (Vége.)

Dr. P. Tóth Béla Ip.

“Elbeszélték, mi történt az úton és miként ismerték fel őt a kenyér megtöréséről.”

(Lk. 24, 35)

Készül a gimnázium orgonája Pécsen

Nagy várakozással utaztunk el Zászkaliczky Tamás orgonaművésszel, a Zeneművészeti Egyetem tanárával a Református Gimnázium épülő orgonájának tervezőjével Pécsre, hogy megnézzük a jövő hangszert már elkészült részeit. Szerződésünk szerint a Pécsi Orgonaépítő Manufaktúra 2013. augusztus 31-ig kell felállítsa és átadja a gimnázium kápolnájában a teljesen kész 25 regiszteres, két manuális, mechanikus játékraktúrájú, elektronikus regiszter-traktúrájú orgonát.

Magáról a cégről azt érdemes tudni, hogy hazánk egyik jó referenciákkal bíró orgonaépítői, egy német vállalattal közösen ők építették a Művészetek Palotájában a Nemzeti Hangversenyerem orgonáját is. Egészen kicsi, néhány személyes vállalkozásból két évtized alatt nemzetközi hírvállalattá nőttek, akik a hazai megrendeléseken túl sok európai országba készítenek egyedi megrendelésű, kiváló minőségű orgonákat, illetve szállítanak orgona alkatrészeket. Ár tekintetében is ők adták a legjobb ajánlatot, így rájuk esett a választás.

A cég egyik ügyvezetője, Végh Antal úr várt bennünket a pécsi vasútállomáson, és ő kalauzolt végig a telephelyeiken is. Rendkívül érdekes volt mindjárt az első műhely, ahol éppen öntötték. A kemencében hatalmas üstben fortyogott az ezüstszerű folyadék, aminek forró anyagát öntőformával húzták végig egy erre a célra készült hosszú asztalon, és így keletkezett az a pár milliméter vastagságú önlemez, amiből a sípokat darabonként leszabják és csövekké forrasztják.

Önöntés a pécsi Orgonaépítő Manufaktúrában

A sípok hossza 1 centimétertől 4,8 méterig terjed majd, aszerint, hogy magas vagy mély hangok megszólaltatására készülnek, de lesznek sípsorok fából is, az előírt tervezői diszpozíció szándékainak megfelelően. (Diszpozíciónak nevezik az orgona tervezője által választott regiszterek, azaz a különféle hangzású sípsorok megnevezését.)

Zászkaliczky Tamás és Végh Antal elkészült fém és fasisíppokkal

Az orgonát azért hívják a "hangszerek királyának", mert rendszerint egy egész zenekar hangzását tudja megszólaltatni, vagyis a lágy hangú fuvoláktól a vonósokon át a kürtökig és harsonáig gyakorlatilag minden létező hangszint és lehetséges hangerőt magába foglal. Templomi célra is azért használatos immár másfél évszázad óta, mert az istentiszteleten éneklő gyülekezet kíséretében hatalmas hangjával szinte a mennyei karok zúgását képes felidézni.

"Gyárlátogatásunk" - pontosabban manufaktúra-látogatásunk következő állomása a sípokat készítő kézi mechanikusok műhelye volt, ahol különböző anyagokból nagy precizitással szabják ki a hangszert leendő sípjait, állítják össze őket, vágják beléjük milliméter-pontosságú helyen és módon a levegő-nyílásokat, forrasztják beléjük a szükséges belső alkatrészeket. A mi orgonánkban lesznek 20, 50 és 70 %-os öntözetből, valamint horganylemezből, de fenyő valamint juharfából készült sípok is. A fasisípok külön asztalos részlegben készülnek, ugyancsak nagy gondossággal és precizitással. Minden egyes műhelyben tisztaságot, elmélyült, szorgos és komoly munkát találtunk. Az un. intonálás céljára külön hangszigetelt helyiség áll rendelkezésre. Itt állítják be a sípok hangzását puhaság, hangszín és hangerő tekintetében a tervezői elvárások szerint, amit a végleges helyszínen felállításakor még egyszer és utoljára alakítani lehet majd. Ez adja meg a hangszert igazi egyéniségét, sajátos, mással össze nem téveszthető hangzását, amit mindig a befogadó helyiség méreteihez, használatához és akusztikájához igazít az avatott és ihletett tervező.

Megtekintettük az orgonánk számára már megvásárolt, de még fel nem dolgozott anyagokat is, amelyeket a nevünkre szívesen elkülönítve tárolnak, a legnagyobb élményt mégis az összeszerelő műhely jelentette. Tudni kell, hogy az orgona belsejében (a mi esetünkben a mintegy 1600 beépítendő sípon kívül) meglehetősen szűk térben nagyon sok, áttéttel bíró, igen pontos mechanikát, vonópálcákat, emeltyűket, velatúrát, valamint un. csuszkaládákat és légyezetékeket kell elhelyezni, aminek tervezése ma már számítógéppel történik. Orgonánkban lesz olyan sípsor is, amely az öt megszólaltató billentyű lenyomásának mozgását nyolc áttétel után fogja megkapni, elképzelhető, milyen pontos munkára van szükség, hogy ez a másodperc töredéke alatt könnyen és mindig hibátlanul működjön.

Gyönyörű a színes tervrajz-erdő, amiből az összeszerelők dolgoznak, igazából az anatómiai atlasz káprázatosan finom, aprólékos rajzolatát, alig áttekinthető bonyodalmasságát idézi - de az épülő orgona mechanikája, a maga fizikai mivoltában már valóban a művészi és mérnöki munka ötvözetének csúcsteljesítményét tárja elélnk.

Látogatásunk idején a szerelőcsarnokban éppen egy portugáliai katedrális orgonáját állították össze, amit, mint minden itt létrehozott orgonát elkészülte és "gyári" megszólaltatása után szétszednek, és darabokban a helyszínre szállítva újra összeraknak, majd ott véglegesen intonálnak és hangolnak.

Nem csak jómagam voltam lenyűgözve a látottaktól, hanem az orgona tervezője és az építés művészeti irányítója, Zászkaliczky Tamás is a legnagyobb elismeréssel szolt ezekről, aki egyébként a sokmillió értékű tervezést, a gyártás szakmai ellenőrzését és a helyszíni intonálást egyaránt ingyenesen, adományként végzi egyházközségünk és gimnáziumunk javára. Az ő vezetésével folyik a tervezett felszentelő istentisztelet és hangverseny zenei programjának előzetes összeállítása is, amely ünnepi alkalomra reményeink szerint október 19-én szombaton du. 5 órakor kerül majd sor a Református Gimnáziumban.

Az orgona látható megjelenését Vörösné Baracsi Erzsébet belsőépítész tervezi, neki köszönhetjük egyébként nem csak maga a kápolna és annak berendezése, hanem az egész gimnázium belsőépítészeti munkáit is. Ha elkészül és felállításra kerül a hangszert, méltó módon kísérheti majd a gimnáziumi istentiszteletek hetente rendszeresen fél ezres létszámú résztvevőinek énekét, de alkalmas lesz ezen kívül színvonalas zenei programokban, hangversenyeken való megszólaltatásra is, mint a térség várhatóan egyik kitűnő orgonája.

Dr. P. Tóth Béla lp.

A béke szigetén...

Farkas Ádám Munkácsy Mihály - díjas szobrászművész, szentendrei gyülekezetünk tagja, gimnáziumunk támogatója Mikus Sándor osztályában végzett a Képzőművészeti Főiskolán, amelynek később tanára, tanszékvezetője, majd rektora lett. Közel negyven köztéri alkotásából tíz külföldön található, egyik az UNESCO párizsi székházának előcsarnokában, de az ő alkotása a recski fogolytábor emlékműve is.

-Ritka szerencse, ha valaki ugyanott élheti le életét, ahol született, ha egy nappali ugyanúgy néz ki most, beszélgetésünk idején, mint a művész születésekor. Farkas Ádám-nak ez is megadatott.

-Igen, születésemkor, 1944-ben ez a ház már ötéves volt, '39-ben építették a szüleim. Tényleg ritkaság manapság, hogy valaki ugyanabban a házban élheti le életét.

-Az egyik asztalkán a Pöttyös Panni sorozat egyik kötetét látam, aminek eredetijét édesanyja, Györfly Anna illusztrálta.

-Igen, és nagy örömmre az újabb kiadásoknál visszatérnek az ő eredeti rajzaihoz - már aminek megvan az eredetije... Már nem is tudom, hányadik kiadásnál tartanak, hányadik generáció olvassa és szereti változatlanul. Érdekes, hogy mennyire nem megy ki a divatból, jóllehet egy pár éve megpróbálták modernizálni "Walt Disney" stílusban.

-Őn igen erősen ragaszkodik szüleihez, ugye? Vagy az ő kívánságuk volt, hogy itt nyugodjanak, a kertben, a Bükkös patak partján?

-Ők akarták így, de nekünk is megnyugvás. Kivételes szüleim voltak: édesanyámból mindvégig, még kilencvenéves korában is sugárzott a szeretet. Sosem fogom tudni kellőképpen értékelni, hogy én az ő védőszárnyai alatt élhettem életemet. Édesapám fiatalon halt meg megkeseredett, csalódott emberként. Megviselte őt az '56-os forradalom bukása. Szerencsére egy szívinfarktus megmentette attól, hogy börtönbe zárják, mint a Nagy Imre kormány miniszterét. Azért jó, hogy itt van eltemetve, a fantasztikus béke szigetén, mert így porai tanui lehetnek, hogy a családban az ő szellemiségét hogyan visszük tovább.

-A szocializmus évtizedeiben ez az apai örökség nem volt túl szerencsés: önnek része volt a tiltásban, a türésben, de a támogatásban is: szentendrei tárlatát betiltották, de elutazhatt hosszabb időre Nyugatra, és ott is alkothatott.

-Édesapám halála után, '68-ban végeztem el a Főiskolát. Határozott célom volt, hogy eljussak Párizsba, mert ott rengeteg olyan látnivaló volt a 20. századból, amit nem ismerhettünk, hiszen a főiskolán sem tanították, de ismernie kell a művészi pályára készülőknek. Hogy eljuthattam oda, annak az a története, hogy gyermekkoromban Tihanyban Illyés Gyuláéknál nyaraltunk egy évtizeden keresztül bátyámmal együtt, "póttestvéreként" Illyés Máriának. Csodáltam a francia vendégek könnyedségét, emelkedett diskurzusait. Apám, aki kiválóan beszélt németül, többször is említette, mennyire sajnálja, hogy nem érti a franciát. Illyés Gyula segítségével, aki a Magyar - Francia Baráti Társaságnak is elnöke volt, friss diplomával elutazhattam Párizsba, miután kalandos úton megszereztük hozzá az útlevelet.

-Később, a Képzőművészeti Egyetem rektoraként szorgalmazta-e, hogy a növendékek külhoni tapasztalatokat szerezzenek?

-A legelső évben rögtön osztályt kaptam, és mindig ösztönöztem a fiatalokat, hogy utazzanak. Akkor már lehetett szabadon, sőt, ösztöndíjakkal, és nagyon sokat profitáltak is belőle. Észre sem veszik, és telítődnek egy másfajta szellemiséggel, ami segíti őket saját arculatuk kialakításában. Ugyanilyen fontosnak tartottam a nyári művésztelepeket a tanév tizedik hónapjaként, kötelező jelleggel, ahol az intenzív együttléttel, amely során az alkotás nem kötelező, igencsak elindíthatja ezt a folyamatot. Hetedik éve, a szegyenletes népszavazás óta Erdélybe viszem hallgatóimat. Különböző székely falvakat keresünk föl, és igyekszünk beilleszkedni a település életébe.

-Megszámolta-e valaha, hogy hány alkotás került ki a keze alól?

-Negyven körül van a nagyméretű köztéri szobraim száma, amelyből tíz külföldön van.

-Bizonyára megérti, hogy számunkra legkedvesebbek a Református Gimnáziumot díszítő Arbor plantata és az udvari díszkút, az Univerzum. Ezek hogy születtek?

-Mindkettő dr. P. Tóth Béla barátom inspirációjára. Igen ritka, hogy református lelkész ennyire nyitott legyen a modern művészetekre. A lelkész a lelkekben hagyja életművét, ám az övé ez az iskola, amely igen komoly intézménnyé lett, és ő úgy gondolta, hogy ha már Szentendrén létesült, a művészek városában, jelenjen meg a művészet a falak között is. Én meg boldogan teljesítettem kérését. Különösen kedves nekem az Univerzum című szökőkút, amelyben szinte alkotótársá lett, hiszen a vízágyban forgó gömb ötlete tőle származott, sőt, a különleges kék színű követ is ő találta meg hozzám.

Farkas Ádám "Univerzum" c. forgó gránitgömbje

-Itt, a béke szigetén képzőművész feleségével él, két felnőtt lány és négy unokája közelében, akik egyike komoly kritikusa: legújabb művének legfrissebb bírálata tőle származik.

-Nagyon nagy szerencsének érzem, hogy a közelben élnek egyetlen unokám kivételével, aki Angliában tanul. Őt is hazavárjuk. A családi kötelék olyan hihetetlen erőt és biztonságot ad, amit nem győzők eléggé megköszönni a Teremtőnek. Mindennap fohász-kodom hozzá: kérem nem szoktam, de megköszönni, amit ad, azt nem mulasztom el. Másfél éves kis unokámat naponta látom, mert lányom gyakran nálunk hagyja, hogy testvérével nyugodtan csevegessen egy kávé mellett. Az ő bátyja, Brúnó ma délután megszemlélte nagyméretű szobromat, amelynek épp a hétvégén raktam föl a vázát: Bujtor Istvánt ábrázoló egészalakos portrészobor, amely majd a balatonfüredi mólóra kerül. Birkózom a feladattal, de nagyon élvezem. Alkotás közben érkezett szintén szobrász Zsófi lányom a két kicsivel, és Brúnó, aki 11 évesen nagy filmfaló, s imádja Bujtor filmjeit, tágra nyílt szemmel körbejárta művemet, majd jobbról-balról megcsókolva gratulált, hogy "Ez tök jó!"

-Mi a vezérelve? Nekem tetszett az a gondolata is, hogy a szobrászat káoszteremtés a rendben és rendteremtés a káoszban - de bizonyára nem ez a legfontosabb.

-Kezdek rájönni, hogy minden egyes műalkotás, de főleg az életmű valamiféle életmodell, amiben esszenciává, sajátos rendszerré sűrűsödnek a bennünket ért hatások. Minden egyes emberi élet többféle rendszerbe illeszkedik, de maga a szervezetünk is egy rendkívül bonyolult rendszer. Ezek a rendszerek az isteni Teremtés atomjai: a mikroszkopikus méretűtől kezdve egészen a Tejút-rendszerig megvan az a forma, amelyben működni tud. Életünk is valahonnan induló, s valahol lezáródó rendszer. S én nem tudom máshoz kötni ezeket a rendszereket, ezt az intelligens működést, csak egy isteni jelenléthez, egy isteni üzenethez.